

УДК 37(477):796.032

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

Городинський С.І., Ібрагімова Л.С.

Буковинський державний медичний університет

Проведено аналіз реалізації системи олімпійської освіти в процесі підготовки фахівців сфери фізичного виховання і спорту в Україні. Процес фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів потребує вдосконалення в контексті залучення нових форм та засобів фізичної підготовки і покращення теоретичних знань. Визначено проблеми, що заважають впровадженню олімпійської освіти в спеціалізованих навчальних закладах.

Ключові слова: олімпійська освіта, система олімпійської освіти, впровадження олімпійської освіти, процес підготовки студентів, спеціалізовані вищі навчальні заклади.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Сучасне суспільство – складна соціальна система, основним елементом якої є люди з їхніми зв'язками та відносинами, це система економічних, політичних і духовних взаємодій різних соціальних суб'єктів.

Однак безумовна найвища цінність будь-якого суспільства є людина. А стійким фундаментом та найбільш значущим фактором суспільного відтворення є турбота про підрастаюче покоління, а саме навчання й освіта. Від цього залежить як якість майбутніх поколінь, так і життєздатність та ефективність розвитку самого суспільства.

Проблема формування особистості, що визначена у законі «Про освіту», передбачає те, що одне з чисельних місць у цьому процесі займає фізичне виховання. Формування соціально-активної особистості в гармонії з фізичним розвитком є важливою умовою підготовки випускника. Загальновідомо, що фізична культура входить до складу культури суспільства оскільки за межами фізичної культури всебічний розвиток людини неможливий. Однак в окремої частини молоді знижуються культурні запити, спостерігається криза ідеалів та втрата духовних орієнтирів. Рішенням даної проблеми може сприяти олімпійська освіта, основною ідеєю якої є гуманістичний всебічний розвиток особистості, пріоритет етичних цінностей.

У міжнародній системі освіти і виховання велике значення набуває олімпійська освіта, яка є важливим чинником розвитку олімпійського руху

в Україні. Ідея олімпійської освіти все активніше стає предметом наукового аналізу вчених. Ефективність реалізації олімпійської освіти багато в чому визначається її організацією, структурою та змістом використання засобів та методів.

Як зазначає М.М. Булатова, подальше вдосконалення олімпійської освіти потребує розв'язання низки проблем щодо пошуку форм олімпійської освіти, застосування яких дало б можливість широкого розповсюдження олімпійських знань і цінностей серед молоді та залучення до олімпійського руху широких верств населення.

Відповідно до статті 31 Олімпійської хартії пропаганда фундаментальних принципів олімпізму, розповсюдження їх у навчальних програмах шкіл та університетів, створення інституцій, що мають присвятити себе олімпійському вихованню є одним із пріоритетних напрямів діяльності МОК та НОК.

В Україні, завдяки плідній співпраці Національного олімпійського комітету та Олімпійської академії України, потужно розвинена та чітко налагоджена система олімпійської освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій дає підставу стверджувати, що сьогодні Україна – один зі світових лідерів у впровадженні олімпійської освіти в навчально-виховний процес. Однак просвітницька діяльність, залучення педагогів і батьків до виховання дітей та підлітків на ідеалах олімпізму залишається актуальною.

Ідея олімпійської освіти все активніше стає предметом наукового аналізу вчених. Ефектив-

ність реалізації олімпійської освіти багато в чому визначається її організацією, структурою та змістом використання засобів та методів.

Значна кількість наукових досліджень присвячена розробці змісту олімпійської освіти, як фактора гуманізації фізичної культури учнівської та студентської молоді. Найбільш розробленими є концептуальні підходи олімпійської освіти у спеціалізованих вищих навчальних закладах та ВНЗ, які готують фізкультурно-спортивні кадри.

Проте проблемою і досі залишається пошук шляхів вдосконалення інтеграції олімпійської освіти в систему підготовки фахівців сфери «Фізичне виховання і спорт». З метою вдосконалення діяльності щодо реалізації системи олімпійської освіти в Україні нами було здійснено аналіз процесу підготовки фахівців сфери «Фізичне виховання і спорт», здатних впроваджувати ідеї олімпізму серед різних верств населення.

Тому узагальнюючи літературні дані можемо стверджувати, що ми у числі світових лідерів по впровадженню олімпійської освіти в навчально-виховний процес. Однак просвітницька діяльність, залучення педагогів і батьків до виховання дітей та підлітків на ідеалах олімпізму залишається актуальним питанням.

Мета статті – розглянути стан впровадження олімпійської освіти в Україні та проаналізувати шляхи розвитку даного напрямку у навчальному процесі закладів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Фізкультурне виховання, будучи підсистемою цілісного вузівського педагогічного процесу, також орієнтоване на виконання соціального замовлення на підготовку фізично здорового фахівця, здатного до самоорганізації здорового стилю життя. Забезпечити рішення цієї важливої соціальної проблеми можливо шляхом досягнення мети фізкультурного виховання – формування фізичної культури студента.

Говорячи про фізичну культуру у вузі, слід зазначити, що в систему фізичної культури входять: неспеціальна (непрофесійна) фізкультурна освіта, спорт, фізична рекреація й рухова реабілітація. Вказуючи про структурну єдність фізичної культури, підкреслюють, що «внутрішня взаємодія різних компонентів виявляється в тім, що кожний з них випробує на собі вплив інших, у результаті чого відбувається загальний підйом самої фізичної культури».

Питання про олімпійську освіту у вищій школі вперше було порушено на 18 сесії МОА. У доповіді Дісона Пауела (Канада) «Університетська освіта і олімпізм», було зазначено, що в жодному вищому навчальному закладі у світі не було введено предмет «Олімпізм» або «Олімпійська думка». Д. Пауел запропонував розглядати МОА як олімпійський університет. У багатьох країнах реалізуються програми олімпійської освіти для школярів, студентів та інших груп населення. Залучення дітей і молоді до ідеалів олімпізму, що орієнтовані на загальнолюдські, гуманістичні духовно-моральні цінності, зв'язані зі спортом, особливо важливо в сучасних умовах нашої країни – з урахуванням руйнування колишніх ідеологічних стереотипів, а також урахуваючи над-

мірний прагматизм, який охопив частину молоді, нігілізм і байдужність до духовних цінностей.

Сучасний олімпійський спорт – наймасштабніше явище нашої епохи, що охоплює представників понад 200 країн світового суспільства. Провідні соціологи звертають увагу на унікальність цього явища, яке понад 100 років привертає увагу глядачів і кожного олімпійського циклу популярність Олімпійських ігор, кількість глядачів та учасників тільки зростають. Це легко пояснити тим, що в основу ідей олімпізму покладено загальнолюдські ідеали й цінності.

Суттєвим складником олімпійського руху є його виховний вплив. Людина, яка займається спортом, знає що таке режим, дисципліна, повага до вчителя, тренера, товариша по команді та супротивника, вдячність глядачам. Спорт вищих досягнень виступає як одна з важливих специфічних сфер самореалізації й самоствердження особистості, як яскраве та унікальне явище, що приковує до себе увагу мільйонів глядачів тощо.

Впровадження системи олімпійської освіти в навчальний процес ВНЗ дозволяє вирішувати основні завдання олімпійської освіти, серед яких є формування у молоді світогляду, морально-вольових якостей, позитивної мотивації до навчання, праці, підвищення олімпійського виховання у повсякденному житті. Водночас потребує наукового обґрунтування система олімпійської освіти у ВНЗ з урахуванням специфіки професійної діяльності майбутніх фахівців.

Дослідження щодо впровадження олімпійської освіти в процес підготовки студентів профільних навчальних закладів України дозволило виділити наступні напрями:

- проведення наукових досліджень з питань олімпійського спорту та олімпійської освіти;
- організація та участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, конкурсах, олімпіадах з питань олімпійського спорту та олімпійської освіти;
- впровадження олімпійської освіти у навчальний процес;
- співпраця з питань олімпійської освіти із різними установами.

Аналіз ситуації щодо впровадження олімпійської освіти в процесі підготовки студентів свідчить, що у кожному профільному вузі розроблено тематику для проведення наукових досліджень з питань олімпійського спорту та олімпійської освіти.

Проведені дослідження свідчать, що кількість науковців, які займаються вивченням питань з олімпійської освіти становить 2-3% від загальної кількості професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту. Суттєвою складовою впровадження олімпійської освіти в навчальних закладах є проведення конференцій, семінарів, круглих столів, конкурсів, олімпіад з питань олімпійської освіти.

Дослідження щодо діяльності профільних навчальних закладів України дозволяє відмітити, що вузи регулярно організують та приймають участь у міжнародних, всеукраїнських та внутривузівських заходах з олімпійської тематики. Однак, кількість наукових заходів, що присвячені зазначеній проблематиці в середньому по Україні становить 2-3 на рік, при цьому найкра-

шим чином робота проводиться в НУФВСУ. Одним з найбільш ефективних напрямків реалізації олімпійської освіти в спеціалізованих навчальних закладах України є видавнича діяльність. Представники вузів видають методичні рекомендації та пишуть статті й тези з питань олімпійської освіти: щорічно, на базі вузу готуються 1-2 методичні рекомендації, що допомагають студентам ознайомитись з різними аспектами олімпійського спорту та олімпійської освіти. Однак, кількість публікацій із зазначеної тематики у фахових журналах галузі становить 0,7-0,9% від загальної кількості праць.

Важливу роль у реалізації олімпійської освіти в процесі підготовки студентів вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту відіграє навчальна діяльність. Дослідження свідчать, що впровадження олімпійської освіти у навчальний процес студентів вузів є одним із найбільш ефективних механізмів підготовки фахівців, здатних поширювати ідеологію олімпізму своєї професійної діяльності.

Аналіз процесу підготовки студентів дозволяє зазначити, що питання з олімпійської освіти включені, переважно, у викладання профільних навчальних дисциплін: олімпійський спорт, історія фізичної культури, загальна теорія підготовки спортсменів, олімпійський і професійний спорт, параолімпійський спорт, спорт вищих досягнень, теорія і методика юнацького спорту, професійна майстерність тренера, тощо. В середньому кількість годин відведених на викладання матеріалу з олімпійської освіти становить 11% від загальної кількості навчального часу, що відведено на викладання профільної дисципліни.

Методичною базою для викладання питань з олімпійської освіти є навчальна література; в рамках навчального процесу також використовується наочний супровід лекційних і семінарських занять: плакати, слайди, презентації, відеофільми, тощо.

Вищі навчальні заклади фізичного виховання і спорту активно співпрацюють і з засобами масової інформації: приймають участь та надають допомогу в розробці матеріалів для газет, теле- і радіопрограм, що висвітлюють олімпійський рух в Україні. Аналізуючи ситуацію щодо діяльності профільних навчальних закладів України слушно вказати на чітко налагоджений процес впровадження олімпійської освіти в підготовку студентів. Це дозволяє обмінюватись практичним досвідом, отримувати знання, а також впроваджувати ідеї олімпізму в майбутній професійній діяльності спеціалістів; забезпечує позитивні зрушення в роботі з поширення олімпійської освіти серед різних верств населення. Однак, незважаючи на значні досягнення у впровадженні ідей олімпізму серед фахівців сфери «Фізичне виховання і спорт», слід відмітити проблеми, що заважають реалізації олімпійської освіти в процесі підготовки студентів спеціалізованих вузів:

- проблематика олімпійської освіти в наукових дослідженнях, що проводять вищі навчальні заклади фізичного виховання і спорту не отримала достатнього поширення: окремі публікації, методичні рекомендації, наукові конференції свідчать про відсутність налагодженої системи, хаотичний характер організації наукових досліджень; наукові роботи студентів та аспірантів не пов'язані між собою, відсутня спадкоємність;

- використовується доволі рідко наочний супровід лекційних і семінарських занять з питань олімпійського спорту та олімпійської освіти.

- Проведені дослідження дозволяють відзначити, що для вирішення проблем впровадження олімпійської освіти в профільних навчальних закладах України необхідно:

- забезпечити чітку організацію діяльності спеціалізованих вузів згідно основних напрямів, що були розроблені ОАУ;

- забезпечити спадкоємність тематики наукових досліджень по схемі: СНГ, СНТ, курсові, дипломні, магістерські та дисертаційні роботи;

- практикувати на базі профільних вузів семінари з обміну досвідом спеціалістів з метою підвищення їх кваліфікації;

- забезпечити планову підготовку методичних рекомендацій з питань олімпійської освіти з подальшим їх переходом у навчальні посібники, підручники, а також впровадженням в навчальні та позанавчальні процеси освітніх та спортивних закладів України;

- включати питання з олімпійської освіти в програму педагогічної практики студентів спеціалізованих вищих навчальних закладів;

- впроваджувати сучасні форми реалізації олімпійської освіти в процес підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичної культури і спорту.

Однією з організаційно-педагогічних умов підвищення рівня олімпійської освіти студентів є теоретико-методична підготовка педагогічних кадрів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Аналіз літературних джерел, опитування свідчить, що вирішення проблеми вдосконалення реалізації олімпійської освіти в процесі підготовки фахівців сфери фізичного виховання та спорту є актуальним питанням у сучасних умовах розвитку нашої країни.

Впровадження олімпійської освіти в систему освіти з фізичної культури сприяє інтеграції спорту і освіти, пропаганді здорового способу життя, розширенню комунікативного простору фізичної культури, спорту та олімпізму.

Аналіз діяльності вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту України вказує на чітко налагоджений процес реалізації олімпійської освіти в підготовці студентів, що ведеться в таких напрямках: навчальна робота, наукові дослідження з олімпійської освіти, заходи з олімпійської тематики, видавнича, організаційна діяльність, співпраця з олімпійської освіти.

Список літератури:

1. Алексеева Е.Н. Педагогические условия валеологической подготовки студентов в процессе физического воспитания: Автореф. ... дис. к. пед. н. / 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования. – Ставрополь, 2006. – 20 с.
2. Булатова М. Система олімпійської освіти в Україні та нові форми її впровадження // Олімпійський спорт і спорт для всіх. IX Міжнар. наук. конгрес: Тези доповідей. – К.: Олімпійська література, 2005. – С. 7.
3. Булатова М.М., Єрмолова В.М. Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів України. – Навчальне видання. – К.: Олімпійська література, 2007. – 44 с.
4. Георгиадис К. Теоретические основы олимпийского образования / К. Георгиадис // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – № 2. – С. 3–16.
5. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі фізичне виховання і спорт: навч. посіб. / М.С. Герцик, О.М. Вацеба. – Л.: Українські технології, 2003. – 232 с.
6. Дудкін В. Олімпійська освіта в процесі підготовки фахівців сфери «Фізичне виховання і спорт» у спеціалізованих навчальних закладах України. Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/2235>
7. Єрмолова В.М. Теоретико-методичні засади інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес школярів: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт» / Єрмолова Валентина Михайлівна; Національний університет фізичного виховання і спорту України. – Київ, 2010. – 24 с.
8. Касьянова Т.В. Олимпийское образование и развитие ценностных ориентаций молодежи / Т.В. Касьянова // Актуальные проблемы теории и методики физической культуры, спорта и туризма: Материалы IV Междунар. науч.-практич. конф. молодых ученых (г. Минск, 21 апреля 2011 г.). – Минск: БГУФК, 2011. – С. 181-183.
9. Карпушко Н.А. Интегрированные уроки олимпизма в общеобразовательной школе / Н.А. Карпушко // Олімпійський спорт і спорт для всіх: тези доповідей IX Міжнар. наук. конгресу (м. Київ, 20-23 вересня 2005 р.). – Київ: НУФВСУ, 2005. – С. 15.
10. Кобринский М.Е. Олимпийское образование как средство гуманизации спортивной деятельности / М.Е. Кобринский, В. Высоцкий // Олімпійський спорт і спорт для всіх: IX міжнар. наук. конгр. (Київ, 20-23 вер. 2005 р.): тези доп. – К., 2005. – С. 17.
11. Кравченко О. Олімпійська освіта в системі фізичного виховання студентської молоді. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2011_2_56
12. Матвеев С.Ф. Олімпійська освіта – пріоритетний напрям в діяльності Олімпійської академії України / С.Ф. Матвеев, Л.О. Радченко, Я.С. Щербашин // Олімп. спорт і спорт для всіх: IX Міжнар. наук. конгр.: тези доп. – К.: Олімп. література, 2005. – 22 с.
13. Лідія Радченко. Олімпійська освіта в навчально-виховному процесі: педагогічна цінність та соціальна значущість. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
14. Савченко В.Г. Олимпийское образование детей в общеобразовательных школах / Савченко В.Г., Бугуйчук В.В., Москаленко Н.В. // Олімпійський спорт і спорт для всіх: тези доповідей IX Міжнар. наук. конгресу (м. Київ, 20-23 вересня 2005 р.). – Київ: НУФВСУ, 2005. – С. 30.
15. Томенко О.А. Элементы олимпийской освіти у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. Режим доступу: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-08/08taahei.pdf>
16. Усовская Э.А. Культурологический аспект олимпийского образования / Э.А. Усовская // Мир спорта. – 2006. – № 2. – С. 98–100.

Городинский С.И., Ибрагимова Л.С.

Буковинский государственный медицинский университет

ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ОЛИМПИЙСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС В УКРАИНЕ

Аннотация

Проведен анализ реализации системы олимпийского образования в процессе подготовки специалистов сферы физического воспитания и спорта в Украине. Процесс физического воспитания студентов высших учебных заведений требует совершенствования в контексте привлечения новых форм и средств физической подготовки и улучшения теоретических знаний. Определены проблемы, мешающие внедрению олимпийского образования в специализированных учебных заведениях.

Ключевые слова: олимпийское образование, система олимпийского образования, внедрение олимпийского образования, процесс подготовки студентов, специализированные высшие учебные заведения.

Horodynskyy S.I., Ibragimova L.S.

Bukovina State Medical University

FEATURES INTRODUCTION OF OLYMPIC EDUCATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN UKRAINE

Summary

The analysis of the implementation of the system of Olympic education in preparing specialists in physical education and sport in Ukraine. The process of physical education of students in higher education needs to be improved in a context involving new forms and means of fitness and improve theoretical knowledge. The problems that hinder the implementation of Olympic education in specialized schools.

Keywords: Olympic education Olympic education system, the introduction of Olympic education, the process of training students, specialized universities.